УДК 364.4-053.6:316.624:004.738.5
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.109.32

Романов О. Г., Мирошніченко Н. О.

КІБЕРБУЛІНГ ЯК ФОРМА ВІРТУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ПІДЛІТКІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Стаття присвячена теоретичному аналізу кібербулінгу як соціально небезпечного явища та обґрунтуванню доцільності його розгляду в соціальній роботі як форми віртуального насильства підлітків у сучасному цифровому середовищі.

Уточнено зміст кібербулінгу як систематичного агресивного переслідування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у соціальних мережах, месенджерах, онлайн-іграх, форумах та інших середовищах. Виокремлено його ключові ознаки: безперервність у часі, відсутність просторових меж, широка аудиторія, високий рівень анонімності, стирання меж між публічним і приватним простором, а також латентність і складність своєчасного виявлення через небажання підлітків звертатися по допомогу.

Обґрунтовано необхідність комплексної профілактики кібербулінгу засобами соціальної роботи та підкреслено роль соціального працівника як координатора міжвідомчої взаємодії і захисника прав підлітків у цифровому середовищі. Уточнено, що практична реалізація цього підходу передбачає: орієнтацію профілактики на попередження віртуального насильства загалом (цифрова грамотність, емоційна компетентність, безпечна комунікація, раннє звернення по допомогу), міжсекторальне реагування за участі ключових інституцій, а також розширену оцінку випадку з урахуванням поширення контенту, ролей учасників, повторюваності та наслідків для дитини.

Запропоновано авторське визначення кібербулінгу як форми віртуального насильства, що реалізується через інформаційно-комунікаційні технології та виявляється в умисних агресивних діях (приниження, переслідування, залякування, дискредитація, соціальне виключення), які спричиняють психологічну, соціальну чи правову шкоду підлітку. Визначення створює концептуальну основу для подальшого аналізу чинників ризику, типології проявів і моделі комплексного соціально-педагогічного реагування.

Ключові слова: *кібербулінг, віртуальне насильство, підлітки, цифрове середовище, соціальна робота, цькування онлайн, новітня форма агресії, профілактика кібербулінгу.*

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і цифрових платформ суттєво трансформував соціальний простір підлітків, що, з одного боку, розширило можливості для комунікації та самовираження, а з іншого – актуалізувало нові форми соціальних ризиків. У сучасних умовах віртуальне середовище виступає не лише простором комунікації та самореалізації підлітків, але й середовищем підвищеної соціальної вразливості, де проявляються різні форми насильства. Небезпечність ситуації виникає в зв’язку з специфікою віртуального простору, а саме, анонімністю, можливістю фальсифікувати ідентичність, низькою вірогідністю притягнення до відповідальності за свої вчинки, спроможністю мати широку аудиторію, здатністю тероризувати без обмежень у просторі та часі. Підлітки виступають особливо вразливою соціальною групою, оскільки перебувають на етапі формування ідентичності, емоційної регуляції та соціальних навичок. Однією з найбільш поширених і водночас складних для виявлення форм насильства у цифровому середовищі є кібербулінг.

В контексті соціальної роботи кібербулінг доцільно трактувати як форму віртуального насильства, що порушує права підлітка на безпеку, гідність і психологічне благополуччя. Віртуальне насильство проявляється через приниження, залякування, поширення принизливого або неправдивого контенту, соціальну ізоляцію, погрози, а також втручання в приватне життя підлітка. Такі дії мають системний характер і спричиняють тривалі негативні наслідки для психосоціального розвитку підлітка, який зазнає цькування.

Особливістю кібербулінгу є його латентність та складність своєчасного виявлення. Підлітки часто не повідомляють дорослих про випадки віртуального насильства через страх, сором або недовіру до інституцій допомоги. Це ускладнює реагування соціальних служб та підсилює потребу в превентивних заходах.

З огляду на це, кібербулінг не можна розглядати виключно як індивідуальну проблему міжособистісної взаємодії. Він є соціальним явищем, зумовленим поєднанням індивідуальних, сімейних, інституційних та культурних чинників. Саме тому профілактика кібербулінгу належить до сфери професійної діяльності соціального працівника, який виступає координатором міжвідомчої взаємодії та захисником прав підлітків у цифровому середовищі.

Таким чином, розуміння кібербулінгу як форми віртуального насильства дозволяє розширити підходи до його профілактики, змістити акцент з реактивного реагування на комплексну соціальну профілактику, орієнтовану на зниження соціальної вразливості підлітків і формування безпечного цифрового середовища.

Мета статті полягає у з’ясуванні сутності кібербулінгу як форми віртуального насильства підлітків та обґрунтуванні підходів соціальної роботи до його профілактики**.**

Проблема поширення кібербулінгу є предметом обговорення та спільної діяльності науковців всього світу, які намагаються знайти різні шляхи попередження та профілактики кібербулінгу.

Поняття «кібербулінг» вперше було визначено Біллом Белсі (2024), який характеризував його як використання інформаційних та комунікаційних технологій, наприклад електронної пошти, мобільного телефону,

особистих інтернет-сайтів, для навмисної, неодноразової та ворожої поведінки особи або групи, спрямованої на образу інших людей. Кібербулінг визначається як агресивна, навмисна дія, здійснена групою або окремою людиною, з використанням електронних форм контакту, неодноразово та протягом тривалого часу, проти жертви, яка не може захистити себе.

У зарубіжних дослідженнях поняття кібербулінгу ґрунтовно розроблялося в працях Д. Ольвеуса (2019), який ще на етапі вивчення традиційного булінгу заклав критерії систематичності, асиметрії сил і навмисності агресивної поведінки. За його даними, більшість жертв кібербулінгу одночасно зазнають булінгу в школі в реальному житті, тому профілактика має охоплювати загальну булінгову поведінку. Професор психології Д. Олвеус роз'яснює поняття кібербулінг як агресивні, навмисні дії, що скоюються групою або окремою особою з використанням електронних форм комунікації, повторно чи з плином часу проти жертви, яка не може себе захистити [14].

Подальші дослідження Дж. Патчін і С. Гіндуджа (2015) адаптували ці характеристики до цифрового середовища, визначивши кібербулінг як навмисну та повторювану агресію, здійснювану за допомогою електронних засобів комунікації – комп'ютерів, мобільних телефонів та інших пристроїв [15]. Дослідники Дж. Патчін і С. Гіндуджа (2018) вказують на такі особливості кібербулінгу, як навмисне знущання, залякування, постійне повторення, тероризування, може підключатися багато людей, які передають інформацію, фотографії, використання Інтернету, технічних пристроїв [16].

Вчені відзначають, що кібербулінг часто носить анонімний характер, вірусне поширення й викликає сильні страждання жертви, наприклад, знижує самооцінку, посилює депресію та викликає почуття безсилля. Ті учні, які зазнавали онлайн-знущань, переживали розчарування, гнів, образу, тривогу, соціальну ізоляцію. Анонімна природа цього явища знижує/знімає відповідальність агресора, який у віртуальному просторі буде говорити або робити те, чого не сказав би або не зробив би віч-на-віч. При онлайн-знущаннях переслідувач не бачить результату своїх діянь, страждань жертви, не враховує всіх наслідків для об'єкту цькування. Тому це може призвести до мінімального співпереживання з боку агресора, його відсторонення від жертви [16].

К. Лангос (2012) розрізняє прямий та непрямий кібербулінг. Прямий кібербулінг відбувається, коли кібербулер спрямовує електронні повідомлення безпосередньо на жертву. Непрямий – має місце тоді, коли кібербулер публікує повідомлення на Facebook, Twitter чи в будь-якому іншому, достатньо загальнодоступному, місці кіберпростору. Такі повідомлення можуть поширитися на безмежну аудиторію [13, с. 285].

До більшості загальноприйнятих означень булінгу також включено поняття наміру. Щоб вважатися булінгом, дія має бути цілеспрямованою або навмисною. К. Лангос (2012) стверджує, що намір заподіяти шкоду є встановленим, якщо особа, яка опинилася у ситуації потерпілої, із врахуванням всіх обставин, розцінить низку дій або окрему дію такими чи такою, що спрямовані на заподіяння їй шкоди [13, с. 288].

Науковці Р. Ковальскі, С. Лімбер, П. Агатстон (2008) акцентують увагу на таких ознаках кібербулінгу: відсутності часових і просторових обмежень, потенційно необмеженій аудиторії, можливості анонімності агресора, тривалості психологічного впливу через цифровий слід [12].

Американські дослідники, аналізуючи віртуальну агресію, сформулювали вісім категорій кібербулінгу, зосередившись на непрямому типі: флеймінг, харасмент, приниження чи обмовляння, самозванство, ошуканство, відчуження, або соціальна ізоляція, кіберсталкінг, або кіберпереслідування, хепіслепінг [12].

Про існування таких видів кібербулінгу зазначають також українські науковці, зокрема Лубенець І. (2016), Ведернікова А. (2021), Миронюк Т., Запорожець А. (2018)

Для глибшого розуміння феноменології кібербулінгу розглянемо погляди дослідника Є. Гіденко (2021), який зазначив, що кібербулінг варто визначати як нову форму агресії. Науковець визначив, що якщо булінг – це психологічний терор, цькування, побиття однієї людини іншою, то кібербулінг – це «цькування онлайн», що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж, форумів, блогів, онлайн-відеоігор» [2, с. 26].

Л.А. Найдьонова (2020) вказує, що останнім часом збільшуються ризики деструктивного втручання віртуального простору в життя дітей, пов'язанні із зростанням загальної агресивності медіапростору й мови ворожнечі та ненависті [3, с. 23]. Вона характеризує кібербулінг як використання інформаційно-комунікаційних технологій для заподіяння нападів на однолітків – не тільки в шкільному середовищі, але і в його он-лайн аналогах відкритого інформаційного простору, в соціальних мережах, опосередкованому технологіями міжособовому спілкуванню [7, с. 9].

Дослідниця, дає визначення кібербулінгу у широкому контексті, вказавши на всі психологічні небезпеки в інтернет середовищі, які діють як тиск кіберсередовища й відповідають основним критеріям булінгу: навмисність, тривалість-повторюваність і нерівність. Л.А. Найдьонова (2014) вважає, що до цієї категорії слід віднести флеймінг і тролінг, обмовлення і наклепи, самозванство, ошуканство і шахрайство, селфхарм, залякування і заклики до самоушкоджень, сталкінг, хепіслепінг. Кібербулінг включає чотири основні компоненти: навмисна агресивна поведінка, повторна поява, нерівність сил кібербулера та жертви, використання та вільне володіння технологіями. У вузькому значенні слова кібербулінг – це знущання, образи і приниження, психологічний терор, що розгортається проти особи або групи осіб у кіберпросторі [7, с. 155].

Бойчук О. І., Стадник М. М. (2022) показали роль комп’ютерних ігор у формуванні нульової толерантності підлітків до насилля. Вчені зробили наголос, що небезпеку від кібербулінгу потрібно розглядати не лише на рівні особистості, але й на рівні системи соціальних відносин. Виявили, що однією з головних причин булінгу виступає підвищений рівень особистої агресії, а також асиметрія реальної та ідеальної Я-концепцій, яка виникає через злиття віртуального та реального світів, та нездатність підлітків розрізняти їх. Визначили фактор, що може бути причиною кібербулінгу та підвищення агресії підлітків – «десенсибілізація» втрата особою чутливості до насилля [1, с. 14]. Підкреслили, що альтернативою цьому є формування медіакультури та рефлексії критичного мислення, здатності адекватно вибирати та споживати інформацію на основі логіки, моралі та здорового глузду.

Лубенець І. (2016) точно визначила сутність поняття «кібербулінг» й вказала, що це форма конфліктної, агресивної поведінки систематичного характеру, яка підсилена технологічним оснащенням [4, с. 170]. Науковець відмітила, що кібербулінг може здійснюватися у двох основних формах: персоніфікованій, яка передбачає адресну розсилку інформації жертві, та неперсоніфікованій, що полягає в розповсюдженні інформації жертві й поширенні її в публічному інформаційному просторі для невизначеного кола осіб, створюючи навколо жертви в референтних соціальних групах (клас, двір, школа) негативну обстановку неповаги, приниження, засудження, ізоляції тощо. Вказала типи кібербулінгу – відкритий, або прямий кібербулінг, який включає розсилку повідомлень, листів, розповсюдження особистої інформації, яка дискредитує жертву, зйомку бійок, знущань. Такі повідомлення створюють атмосферу агресивності, ворожості, навіть, коли вони не спрямовані безпосередньо на дитину. Лубенець І. виділяє латентний кібербулінг – це прихована агресія, за якої поведінка кібербулера замаскована під звичайну бесіду щодо обміну думок, дискусію тощо, тобто вона не позиціонує себе як агресивну. Метою такої поведінки є образи, дошкуляння, провокація конфлікту, здобуття інформації особистого характеру з подальшим її використанням у хуліганських або злочинних цілях тощо.

На думку Лубенець І., (2016) причинами кібербулінгу є персональні (суб’єктивні) та соціальні (об’єктивні). Вона підкреслила, що технологічні засоби комунікації стали новітньою зброєю для сучасних дітей і суспільства загалом. Іноді кібербулінг може мати більш негативні наслідки, ніж реальне насильство, тому що у віртуального світу немає кордонів – ні просторових, ні часових [4, с. 169].

Миронюк Т. та Запорожець А. (2018) під поняттям «кібербулінг» розуміють новітню форму протиправної поведінки, яка виявляється в агресивних, жорстоких діях з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину, використовуючи інформаційно-комунікаційні засоби: мобільні телефони, електронну пошту, соціальні мережі тощо [5, с. 277].

Тітов І. та Лавріненко В. (2022) зазначають, що кібербулінг не є просто агресією, яка реалізується у віртуальному середовищі. Саме це середовище вносить суттєві зміни в характер такої агресії, надаючи кібербулеру розширені можливості залучати представників суспільної думки до булінгу над жертвою [9, с. 221]. Вчені вивчили систему чинників формування кібербулінгу в підлітковому середовищі та його наслідків для здоров’я. За словами дослідників кібербулінг пов’язаний із негативними емоційними станами у дітей, тенденціями до суїцидальної поведінки, негативним самоставленням, труднощами в поведінці, порушеннями соматичного здоров’я. Основою для проявів булінгу виступають перебування підлітка у позиції жертви та знижений рівень освіти, наявність специфічних установок на агресію та фактів перебування у ситуаціях булінгу в минулому.

Міхеєва О.Ю., Корнієнко М.М. (2018,) засвідчують, що підлітки є активними користувачами Інтернет мережі й можуть легко натрапити на кібербулінг та стати об’єктом для насильницьких дій [6, с. 248]. Вчені зупинилися на особливостях кібербулінгу – анонімності, безперервності, незліченних невидимих свідках, відсутності зворотного зв’язку й феномені розгальмовування.

Чорна Л., Танасійчук І. (2023) вказали, що інтернет-простір створюється за аналогією з реальністю й внаслідок інтенсивнішої соціальної взаємодії утворюється більше умов для прояву агресії. Перебуваючи у віртуальному просторі підліток залишається сам собою та реагує аналогічно тому, як це відбувалося б у реальному житті. Інтернет простір не дає можливості відчувати себе в повній інформаційній безпеці. Вступаючи до активної взаємодії, підліток може отримувати небажані коментарі від інших користувачів на свою адресу або провокативну інформацію. Науковці акцентували увагу на тому, що в контексті користування інтернетом варто враховувати такий важливий фактор, як анонімність, яка може призводити до таких негативних проявів поведінки, як агресія в онлайн-середовищі. Звернули увагу на те, що реакція, яка зароджується й виплескується внаслідок соціальної взаємодії в інтернет-мережі може спричинити прояв не лише негативних емоцій, а й агресії. Тому, інтернет середовище є спонукальним фактором для агресії [10].

Пилипишина І.І. (2024) вивчала проблему кібербулінгу як забезпечення права дитини на безпеку в онлайн-середовищі. Вона зазначає, що кібербулінг порушує не лише емоційне та соціальне благополуччя, але й безпеку, яка є одним з основних прав людини. Дослідниця відмітила, що таке явище як кібербулінг не обов’язково знаходиться в освітній площині, та не завжди вчиняється лише дітьми щодо дітей. Кібербулінг може відбуватися як в освітньому середовищі, так і поза його межами, так само як і булінг. Він може бути вчинений проти особи, зокрема дитини, не тільки іншими дітьми, але й дорослими [8, с. 144].

Аналіз праць українських науковців та дослідників щодо сутності та змісту поняття «кібербулінг» як форма віртуального насильства» уможливив укладання таблиці з репрезентованими його дефініціями (таблиця 1).

В межах сучасного наукового дискурсу є підстави стверджувати, що кібербулінг є однією з ключових форм віртуального насильства в підлітковому середовищі.

Специфіка кібербулінгу як форми віртуального насильства зумовлена властивостями цифрового середовища. По-перше, анонімність знижує бар'єри відповідальності агресора. По-друге, публічність і тиражованість контенту збільшують аудиторію свідків і поглиблюють соціальне приниження жертви. По-третє, перманентна доступність комунікації унеможливлює безпечний простір та ускладнює психологічне відновлення. По-четверте, цифровий слід (збереження фото, відео, повідомлень) пролонгує травматизацію навіть після формального завершення епізоду. У сукупності ці характеристики формують підвищений рівень віктимізаційних ризиків для підлітків як вікової групи, чутливої до соціального схвалення, статусу в групі та оцінок однолітків.

В контексті соціальної роботи такий підхід має кілька наслідків. По-перше, профілактика кібербулінгу повинна здійснюватися як профілактика віртуального насильства загалом – із розвитком цифрової грамотності, емоційної компетентності, навичок безпечної комунікації та раннього звернення по допомогу. По-друге, реагування має бути міжсекторальним: сім'я, заклад освіти, соціальні служби, психологічна служба, за потреби – ювенальна превенція. По-третє, оцінка випадку має включати не лише факт інциденту, а й аналіз масштабу поширення контенту, ролей учасників (агресор, жертва, спостерігачі), повторюваності та глибини наслідків для дитини.

Висновки. Узагальнення наукових підходів засвідчує, що в дефініціях кібербулінгу стабільно відтворюються ознаки, притаманні саме насильству: умисність завдання шкоди, агресивний характер дій, дисбаланс сили між сторонами, повторюваність та негативні наслідки для психологічного благополуччя й соціального життя потерпілої особи. Дослідники наголошують, що інструментом такого впливу є інформаційно-комунікаційні технології (месенджери, соціальні мережі, електронна пошта, ігрові платформи), які не лише опосередковують контакт, а й суттєво посилюють інтенсивність і тривалість завданої шкоди.

На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми пропонуємо визначати кібербулінг як форму віртуального насильства, що реалізується через інформаційно-комунікаційні технології та виявляється в умисних агресивних діях (приниження, переслідування, залякування, дискредитація, соціальне виключення), які спричиняють психологічну, соціальну чи правову шкоду підлітку. Запропоноване трактування створює концептуальну основу для подальшого аналізу соціальних чинників і груп ризику поширення кібербулінгу серед підлітків, а також розроблення типології його проявів та моделі профілактики кібербулінгу засобами соціальної роботи.

Таблиця 1

Контент-аналіз тлумачення терміна «кібербулінг» як форма віртуального насильства

Автор(и), рік	Визначення поняття
Є. Гіденко (2021, с. 26)	кібербулінг – це «цькування онлайн», що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж, форумів, блогів, онлайн-відеоігор.
Л. Найдьонова (2020, с. 23)	Кібербулінг (віртуальне знущання) – це новітня форма агресії, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж тощо.
І. Лубенець (2016. с. 170)	кібербулінг – це систематичні умисні дії з боку особи або групи осіб (частіше підлітків) із використанням інформаційно-комунікаційних засобів, спрямовані проти іншої особи (осіб), що характеризуються створенням ворожої, принизливої, образливої обстановки й метою або наслідком яких є залякування, порушення права на безпечне навчання, повагу, честь, гідність, майно, здоров'я і життя, обмеження свободи волевиявлення особи (осіб) тощо.
Миронюк Т. та Запорожець А. (2018, с. 277)	кібербулінг – це новітня форма протиправної поведінки, яка виявляється в агресивних, жорстоких діях з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину, використовуючи інформаційно-комунікаційні засоби: мобільні телефони, електронну пошту, соціальні мережі тощо.
Міхеєва О.Ю., Корнієнко М.М. (2018, с. 248)	кібербулінг – це умисні дії, що скоюються однією особою або групою осіб відносно іншої особи, посередництвом електронних засобів комунікації, з метою завдання шкоди, що можуть здійснюватися напряму, або анонімізовано і можуть призвести до низки негативних наслідків в результаті створення ситуації напруження, тиску, залякування, переслідування.

Використана література:

1. Бойчук О. І., Стадник М. М. Проблеми молодіжної агресії, булінгу та кібербулінгу у сучасному українському суспільстві. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2022. Вип. 37. С. 14–22. https://doi.org/10.32782/apfs.v037.2022.3
2. Гіденко Є. С. Кібербулінг: насильство в соціальній мережі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2021 № 50. С. 26–29.
3. Кіберсоціалізація. Збірник наукових праць; [ред. Л.А. Найдьонова, Н.Л. Дятел; укладач Ю.С. Чаплінська] / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 135 с.
4. Лубенець І. Кібернасильство (кібербулінг) серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2016. С. 169–173.
5. Миронюк Т.В., Запорожець А.К. Кібербулінг в Україні – соціально небезпечне явище чи злочин: визначення та протидія. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2018. No 2(16). С. 275–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2018_2_25
6. Міхеєва О.Ю., Корнієнко М.М. Кібербулінг як соціально-педагогічна проблема. *Молодий вчений.* № 11 (63), 2018. С. 247–250.
7. Найдьонова Л.А. Кібербуллінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини: методичні рекомендації. Київ, 2014. 80 с.
8. Пилипишина І.І. Протидія кібербулінгу як забезпечення права дитини на безпеку. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2024. Випуск 83. Частина 1. С. 426.
9. Тітов І.Г., Лавріненко В.А. Чинники прояву кібербулінгу в підлітковому середовищі: теоретичний огляд. Психологія і особистість. 2022. No 2(22). С. 211–224. DOI: https://doi.org/10.33989/2226–4078.2022.2.265500.
10. Чорна Л., Танасійчук І. Особливості прояву агресії в соціальних мережах: філософський аналіз. Культурологічний альманах. Вип. 4, 2023. DOI: https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.24
11. Brown C. F., Demaray M. K., Secord, S. M. Cyber victimization in middle school and relations to social emotional outcomes. Computers in human behavior. 2014. № 35. 12–21.
12. Kowalski R.M., Limber S. P., Agatston P. W. Cyberbulling: bulling in the digital age. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2008. 224 p. [in English].
13. Langos C. Cyberbullying: the challenge to define. Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking. 2012. № 15(6). P. 285–289. DOI:10.1089/cyber.2011.0588
14. Olweus D., Limber S., Breivik K. Addressing specific forms of bullying: A. large evaluation of the Olweus bullying Journal of Bullying Prevention. 2019. Vol. 1(1). P. 70–84.
15. Patchin J. W., Hinduja S. Measuring Cyberbullying: Implications for Research. Aggression and Violent Behavior. 2015. N. 23. P. 69–74. [in English].
16. Patchin, J. W., Hinduja, S. Deterring Teen Bullying: Assessing the Impact of Perceived Punishment From Police, Schools, and Parents. Youth Violence and Juvenile Justice. 2018. №16(2). P. 190–207. URL: https://doi.org/10.1177/1541204016681057

References:

1. Boichuk O. I., Stadnyk M. M. (2022) Problemy molodizhnoi ahresii, bulinhu ta kiberbulinhu u suchasnomu ukrainskomu suspilstvi [Problems of youth aggression, bullying and cyberbullying in modern Ukrainian society]. Aktualni problemy filosofii ta sotsiolohii. Vyp. 37. S. 14–22. https://doi.org/10.32782/apfs.v037.2022.3 [in Ukrainian]
2. Hidenko Ye. S. (2021) Kiberbulinh: nasylstvo v sotsialnii merezhi [Cyberbullying: violence in a social network]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia. № 50. S. 26–29. [in Ukrainian]
3. Naidionova L. A., Diatel N. L. (red.), Chaplinska Yu. S. (uklad.) (2020) Kibersotsializatsiia [Cybersocialization]. Zbirnyk naukovykh prats. Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD. 135 s. [in Ukrainian]
4. Lubenets I. (2016) Kibernasylstvo (kiberbulinh) sered uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Cyberbullying among students of secondary educational institutions]. Natsionalnyi yurydychnyi zhurnal: teoriia i praktyka. S. 169–173. [in Ukrainian]
5. Myroniuk T. V., Zaporozhets A. K. (2018) Kiberbulinh v Ukraini – sotsialno nebezpechne yavyshche chy zlochyn: vyznachennia ta protydiia [Cyberbullying in Ukraine – a socially dangerous phenomenon or a crime: definition and counteraction]. Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. № 2(16). S. 275–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2018_2_25 [in Ukrainian]
6. Mikheieva O. Yu., Korniienko M. M. (2018) Kiberbulinh yak sotsialno-pedahohichna problema [Cyberbullying as a social and pedagogical problem]. Molodyi vchenyi. № 11 (63). S. 247–250. [in Ukrainian]
7. Naidionova L. A. (2014) Kiberbullinh abo ahresiia v interneti: sposoby rozpiznannia i zakhyst dytyny: metodychni rekomendatsii [Cyberbullying or aggression on the Internet: ways to recognize and protect a child: methodological recommendations]. Kyiv. 80 s. [in Ukrainian]
8. Pylypyshyna I. I. (2024) Protydiia kiberbulinhu yak zabezpechennia prava dytyny na bezpeku [Counteracting cyberbullying as ensuring the child’s right to safety]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Vypusk 83. Chastyna 1. S. 426. [in Ukrainian]
9. Titov I. H., Lavrinenko V. A. (2022) Chynnyky proiavu kiberbulinhu v pidlitkovomu seredovyshchi: teoretychnyi ohliad [Factors of manifestation of cyberbullying in the adolescent environment: a theoretical review]. Psykholohiia i osobystist. № 2(22). S. 211–224. DOI: https://doi.org/10.33989/2226–4078.2022.2.265500. [in Ukrainian]
10. Chorna L., Tanasiichuk I. (2023) Osoblyvosti proiavu ahresii v sotsialnykh merezhakh: filosofskyi analiz [Peculiarities of manifestation of aggression in social networks: philosophical analysis]. Kulturolohichnyi almanakh. Vyp. 4. DOI: https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.24 [in Ukrainian]
11. Brown C. F., Demaray M. K., Secord S. M. (2014) Cyber victimization in middle school and relations to social emotional outcomes. Computers in Human Behavior. № 35. P. 12–21.
12. Kowalski R. M., Limber S. P., Agatston P. W. (2008) Cyberbullying: Bullying in the Digital Age. Oxford: Blackwell Publishing Ltd. 224 p.

13. Langos C. (2012) Cyberbullying: the challenge to define. Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking. № 15(6). P. 285–289. DOI: 10.1089/cyber.2011.0588
14. Olweus D., Limber S., Breivik K. (2019) Addressing specific forms of bullying: A large evaluation of the Olweus bullying prevention program. Journal of Bullying Prevention. Vol. 1(1). P. 70–84.
15. Patchin J. W., Hinduja S. (2015) Measuring Cyberbullying: Implications for Research. Aggression and Violent Behavior. N. 23. P. 69–74.
16. Patchin J. W., Hinduja S. (2018) Deterring Teen Bullying: Assessing the Impact of Perceived Punishment From Police, Schools, and Parents. Youth Violence and Juvenile Justice. № 16(2). P. 190–207. DOI: https://doi.org/10.1177/1541204016681057

O. Romanov, N. Myroshnichenko. Cyberbullying as a form of virtual violence among adolescents: a theoretical analysis of the problem in the context of social work

The article is devoted to the theoretical analysis of cyberbullying as a socially dangerous phenomenon and the justification of the feasibility of considering it in social work as a form of virtual violence of adolescents in the modern digital environment.

The content of cyberbullying is clarified as systematic aggressive harassment using information and communication technologies in social networks, messengers, online games, forums and other environments. Its key features are highlighted: continuity in time, absence of spatial boundaries, wide audience, high level of anonymity, blurring of boundaries between public and private space, as well as latency and difficulty of timely detection due to adolescents' reluctance to seek help.

The need for comprehensive prevention of cyberbullying through social work is substantiated and the role of the social worker as a coordinator of interagency interaction and a defender of the rights of adolescents in the digital environment is emphasized. It is specified that the practical implementation of this approach involves: focusing prevention on preventing virtual violence in general (digital literacy, emotional competence, safe communication, early seeking help), intersectoral response with the participation of key institutions, as well as an expanded assessment of the case taking into account the distribution of content, the roles of participants, repeatability and consequences for the child.

The author proposes a definition of cyberbullying as a form of virtual violence implemented through information and communication technologies and manifested in intentional aggressive actions (humiliation, harassment, intimidation, discrediting, social exclusion) that cause psychological, social or legal harm to a teenager. The definition creates a conceptual basis for further analysis of risk factors, typology of manifestations and a model of complex socio-pedagogical response.

Key words: *cyberbullying, virtual violence, teenagers, digital environment, social work, online harassment, the newest form of aggression, cyberbullying prevention.*

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0